

Sygn. akt: III AUa 59/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 sierpnia 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Maria Padarewska - Hajn (spr.)

Sędziowie: SSA Jacek Zajązkowski

SSA Anna Szczepaniak-Cicha

Protokolant: stażysta P. T.

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2012 r. w Łodzi

sprawy **E. N.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.**

o emeryturę,

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu z dnia 7 grudnia 2011 r., sygn. akt: V U 1484/11;

oddala apelację.

Sygn. akt: III AUa 59/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11.10.2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w O. odmówił E. N. przyznania prawa do emerytury nauczycielskiej na podstawie art. 88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz. U z 2003 r. Nr 118 poz. 1112 ze zm.), gdyż na dzień 31.12.2008 r. nie pozostawała w zatrudnieniu na podstawie Karty Nauczyciela i nie udowodniła co najmniej 30 letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Wnioskodawczyni zaliczono łącznie 28 lat, 4 miesiące i 22 dni ,w tym pracy nauczycielskiej ponad 20 lat, a nie uwzględniono pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w M. w okresach maj-wrzesień w latach 1976-1980, gdyż Sąd Apelacyjny w Łodzi wyrokiem z dnia 19.05.2009r. oddalił jej apelację.

W odwołaniu od powyższej decyzji E. N. wniosła o przyznanie jej prawa do przedmiotowego świadczenia, domagając się zaliczenia do ogólnego stażu pracy, okresów jej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców w M. na przestrzeni lat 1976-1980, w rozmiarze 2 lat 2 miesiące i 2 dni licząc po 5 miesiące rocznie, o czym przesądził już wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi, co skutkuje spełnieniem przez nią warunku wymagania 30 -letniego ogólnego stażu pracy.

Ponadto odwołująca się wskazała, iż zaś brak jest w obowiązujących przepisach normy skutkującej koniecznością spełnienia wymogu pozostawania w zatrudnieniu na podstawie Karty Nauczyciela na dzień 31.12.2008 r.

Sąd Okręgowy, Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kaliszu wyrokiem z dnia 7 grudnia 2011 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał E. N. emeryturę od dnia 1 lipca 2011 r. i ustalił, iż E. N. urodziła się w dniu 18.04.1960 r.

Jako nauczycielka pracowała przez okres 21 lat 10 miesięcy i 21 dni. Stosunek pracy rozwiązała w dniu 14.03.2008 r., na wniosek nauczyciela, zgodnie z art. 23 ust 1 pkt 1 Kart Nauczyciela. Jej poprzedni wniosek o emeryturę wcześniejszą dla nauczyciela złożony bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy został załatwiony przez ZUS decyzją odmowną z dnia 03.04.2008r. wobec braku wymaganego 30 –letniego ogólnego stażu pracy poprzez niezaliczenie do tego stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców od 16 roku życia do czasu podjęcia pracy zawodowej, gdyż gospodarstwo było małe, a nadto w tym czasie uczyła się poza miejscem zamieszkania. W toku postępowania odwoławczego toczącego się przed tutejszym sądem w sprawie VU 1014/08 przeprowadzone zostało postępowanie dowodowe, w wyniku którego sąd ustalił, że rzeczywisty obszar gospodarstwa był większy, a sytuacja rodzinna wymagała zaangażowania odwołującej się w prace gospodarskie w rozmiarze ponad 4 godziny dziennie co najmniej w okresie wakacji i zwiększonych pracy polowych. W efekcie Sąd zaliczył E. N. okres pracy w gospodarstwie rodzinnym w charakterze domownika na przestrzeni od 18.04.1976r. do 19.09.1980r., w okresach po 5 miesięcy rocznie, w łącznej ilości 2 lat 2 miesięcy i 2 dni. Wprawdzie w sprawie VU 1014/08 sąd oddalił odwołanie, ale to dlatego, że zaliczony okres pracy w gospodarstwie rolnym nie był wystarczający do uzupełnienia do wymaganych 30 lat na dzień 31.12.2008r gdyż wnioskodawczyni udowodniła wówczas 27 lat 7miesiący i 5 dni ogólnego stażu pracy. Z tych samych względów oddalona została apelacja E. N. wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19.05.2009r. (sygn. akt III AUa 1056/08). W uzasadnieniu sąd odwoławczy w sposób wyraźny i jednoznaczny dał podzielił stanowisko Sądu I instancji co do istnienia podstaw do zaliczenia wspomnianego okresu pracy domownika do stażu ubezpieczeniowego.

W niniejszej sprawie organ rentowy nie zaliczył okresu pracy w charakterze domownika uwzględnionego przez Sąd Apelacyjny w Łodzi tylko dlatego, że wyrok tego sądu oddalał apelację E. N.. Pominięto jednak, że apelacja wówczas zmierzała do wykazania dłuższego okresu pracy domownika niż przyjął to sąd I instancji, zaś sąd odwoławczy w całości podzielił ocenę tego sądu.

Ustalono wówczas, że obszar gospodarstwa (łącznie z ziemią dziadków wynoszący ponad 6 ha), zakres ręcznie wykonywanych prac, ilość i wiek domowników wskazuje na to, że wiarygodny jest udział odwołującej się w pracach na gospodarstwie w zakresie jaki podawała. W ocenie Sądu minio dojazdów do szkoły, zważywszy czas dojazdu umożliwiające podjęcie pracy od około godziny 16 i porę zapadania zmroku w miesiącach wiosennych i jesiennych, w okresie od początku maja do końca września E. N. codziennie, nawet w okresie roku szkolnego, pracowała w gospodarstwie rodziców co najmniej po 4 godziny dziennie. Co najmniej więc w tych miesiącach jej praca odpowiadała pojęciu stałej, systematycznej pracy domownika upoważniającej do zaliczenia jej do „stażu ubezpieczeniowego„. W pozostałych miesiącach roku brak natomiast podstaw do przyjęcia tak dużego zaangażowania czasowego odwołującej się z uwagi na mniejszy zakres prac w rolnictwie i krótsze dni.

Od 15.03.2008r. do 31.12.2009 r. E. N. prowadziła własną działalność gospodarczą i odprowadzała składki na ubezpieczenie społeczne.

Na dzień 31.12.2008r. wykazała poza spornym okresem pracy w gospodarstwie rodzinnym 28 lat 4 miesiące i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, łącznie z okresem podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu działalności gospodarczej od 15 marca 2008r. do 31 grudnia 2008r.. Łącznie z ustalonym okresem 2 lat, 2 miesięcy i 2 dni pracy w gospodarstwie rolny stanowi to ponad 30 letni staż ubezpieczeniowy.

W tak ustalonym stanie faktycznym w oparciu o przepisy art. 47 i art. 88 ustawy Karta Nauczyciela oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U z 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.), Sąd uznał, iż wnioskodawczyni obecnie spełnia warunki do przyznania emerytury, gdyż legitymuje się wymaganym 30 – letnim ogólnym stażem ubezpieczeniowym a to, że na dzień 31 grudnia 2008 r. nie była zatrudniona jako nauczyciel nie przemawia za brakiem spełnienia przez nią przesłanek do przyznania przedmiotowego świadczenia.

Zdaniem Sądu wbrew stanowisku organu rentowego nie ma wymogu pozostawania w stosunku pracy na podstawie Karty Nauczyciela na dzień 31.12.2008r. Na ten dzień winny być jedynie spełnione warunki stażowe. Rozwiązanie stosunku pracy w określonym trybie, na wniosek nauczyciela, może nastąpić w dowolnym czasie. Interpretacja ZUS wykluczałaby prawo do emerytury wcześniejszej tych nauczycieli, którzy rozwiązali stosunek pracy przed 31.12.2008r. Wymóg ten jest nieuzasadniony szczególnie w odniesieniu do odwołującej się, która rozwiązała stosunek pracy jeszcze przed wprowadzeniem obecnego brzmienia art.88 ust. 2a Karty Nauczyciela.

Powyższe uregulowanie z art.88 ust. 2a miało na celu zahamowanie masowego odpływu ze szkolnictwa nauczycieli do końca 2008r., którzy spełnili warunki co do stażu pracy w ciągu 10 lat od wejścia w życie ustawy z 17.12.1998r., bo poprzednio przepis ten dotyczył nauczycieli, którzy rozwiążą stosunek pracy w ciągu 9 lat od wejścia w życie ustawy z 17.12.1998r. Treść art. 88 ust. 2a Karty Nauczyciela interpretować należy w ten sposób, że prawo do emerytury wcześniejszej nabywają nauczyciele z omawianego przedziału wiekowego, którzy spełnią warunki stażowe do końca 2008r., choć nie rozwiążą, stosunku pracy do tego czasu.

Na dzień 31.12.2008r. E. N. wykazała poza okresem pracy w gospodarstwie rodzinnym 28 lat 4 miesiące i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym składkowych 23 lata 1 miesiąc i 19 dni, a nieskładkowych 5 lat, 3 miesiące i 3 dni, co łącznie z ustalonym okresem 2 lat, 2 miesięcy i 2 dni pracy w gospodarstwie rolnym stanowi to wymagany ogólny staż ubezpieczeniowy do emerytury wcześniejszej. Sąd przyznał emeryturę od miesiąca złożenia wniosku tj. od 1.07.2011 r.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją organ rentowy, wnosząc o jego zmianę i oddalenie odwołania i zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego tj. przepis art.88 ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (tj. Dz. U. z 2006r. Nr 97 póź. 674 ze zm.).W uzasadnieniu swego stanowiska organ rentowy podniósł, iż wnioskodawczyni nie spełnia przesłanek do nabycia emerytury nauczycielskiej, gdyż na dzień rozwiązania tego stosunku pracy, tj. 14 marca 2008 r., nie legitymowała się 30 –letnim stażem pracy nawet przy zaliczeniu jej pracy w gospodarstwie rolnym rodziców oraz, że osiągnęła ten staż dopiero na datę 31 grudnia 2008 r., gdy nie była już nauczycielem co powoduje iż nie spełnia podstawowej przesłanki do nabycia tego świadczenia z Karty Nauczyciela. Okres prowadzenia działalności gospodarczej przypada zatem po rozwiązaniu przez nią stosunku pracy nauczyciela i nie może być uwzględniony do ogólnego stażu pracy w świetle w/w przepisu.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zgodnie z art.47 ustawy z dnia 14.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych / Dz. U. z 2009 r. Nr 153 póź. 1227 ze zm. / nauczyciele urodzeni po 31.12.1948, a przed 1.01.1969 r. zachowali prawo do przejścia na emeryturę na podstawie Karty Nauczyciela - ustawy z 26.01.1982r.

Zgodnie z treścią art. 88 tej ustawy w brzmieniu aktualnym, wprowadzonym zmianą z 02.11.2007 r.(Dz. U. 07.191.1369)-nauczyciele bez względu na wiek, którzy do 31.12.2008r.osięgną 30 letni okres zatrudnienia, w tym 20 lat wykonywania pracy nauczycielskiej, mogą przejść na emeryturę po rozwiązaniu na swój wniosek stosunku pracy, jeżeli nie przystąpili do otwartego funduszu emerytalnego.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie jest kwestia interpretacji powyższych przepisów w szczególności art. 88 Karty Nauczyciela w odniesieniu do zaistniałego w sprawie stanu faktycznego, mianowicie czy wnioskodawczyni 30 letni staż pracy powinna wykazać na datę rozwiązania pracy nauczycielskiej czy też na datę 31 grudnia 2008 r.

W niniejszej sprawie okolicznością bezsporną jest to, że staż ten uległ zwiększeniu na datę 31 grudnia 2008 r. poprzez doliczenie okresu podlegania przez nią ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Z treści zarzutów apelacji wynika, iż organ rentowy obecnie nie kwestionuje okoliczności zaliczenia wnioskodawczyni do czasu pracy okresu jej pracy w gospodarstwie rolnym rodzicowi, która to okoliczność jak słusznie przyjął Sąd I instancji została przesądzona w uzasadnieniu orzeczenia Sądu Apelacyjnego z dnia 19 maja 2009 r. gdzie uznano ,

iz zaliczeniu podlega okres tej pracy w wymiarze 5 miesięcy rocznie od 18 kwietnia 1976 r. do 19 sierpnia 1980 r. – łącznie 2 lata i 2 dni.

Zgodnie z treścią art. 10 ust. 1 cyt ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury uwzględnia się m.in. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przypadające przed 1.01.1983r., jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7. są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu. Utrwalone jest w orzecznictwie i literaturze, że przypadek ten dotyczy pracy domownika, czyli osoby związanej z gospodarstwem w sposób stały i pełny. Za okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia, a przypadające przed 1.01.1983r uważa się bowiem okresy pracy wykonywanej na takich warunkach, jakie po tym dniu dawały podstawę do objęcia ubezpieczeniem społecznym rolników - (patrz wyrok SN z 3. 07. 2001r. II UKN 466/00 OSNP 2003 77/186).

Ustawa o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin (Dz. U. z 1989 r. nr 24 póź.133 ze zm.) jako domownika (osobę co do której od 1.10.(...) istniał obowiązek ubezpieczenia rolniczego) w art.2 ust 2 definiowała członka rodziny rolnika i inną osobę pracującą w gospodarstwie rolnym jeżeli pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym z rolnikiem, ukończyły 16 lat, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na podstawie innych przepisów, a ponadto praca w gospodarstwie rolnym stanowi ich główne źródło utrzymania.

W orzecznictwie utrwalony jest też pogląd, że praca w gospodarstwie rolnym domownika musi mieć charakter stały i wymiar czasu odpowiadający co najmniej 1/2 etatu pracowniczego. Nie sprzeciwia się zaliczeniu takiej pracy fakt równoległej nauki, jeśli okoliczności faktyczne wskazują na potrzebę pomocy domownika w gospodarstwie i na realną możliwość pogodzenia pracy w gospodarstwie z nauką, nawet okresowo, od wiosny do jesieni, skoro w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego dopuszczalne jest zaliczanie okresów pracy w czasie samych wakacji szkolnych. (patrz wyrok z 19.12.2000r. IIUKZ 155/00 OSNP2002/16/394).

Przyjmując zatem, że zaliczeniu podlega praca odwołującej się w charakterze domownika na przestrzeni od ukończenia 16 roku życia tj. od 18.04.1976 r. do czasu podjęcia zatrudnienia tj. do 19.08.1980r. w okresach po 5 miesięcy rocznie(licząc od 1 maja do 30 września każdego roku), to łącznie okres ten wynosi 24 miesiące i 2 dni, czyli 2 lata i 2 dni.

A zatem okres pracy wnioskodawczyni w gospodarstwie rolnym wbrew stanowisku organu rentowego podlega zaliczeniu do ogólnego stażu pracy.

Natomiast nie uzasadnione jest stanowisko organu rentowego w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego zawarte w apelacji a dotyczące zasadniczej spornej kwestii jego zdaniem, braku spełnienia przez wnioskodawczynię w dacie 31 grudnia 2008 r przesłanki pozostawania w stosunku pracy nauczycielskiej.

Sąd I instancji prawidłowo uzasadnił swoje stanowisko w tej kwestii przyjmując, iż rozwiązanie stosunku pracy przez nauczyciela może nastąpić w dowolnym czasie i przepis art. 88 nie zawiera wymogu pozostawania w stosunku pracy nauczycielskiej na dzień 31 grudnia 2008 r. a jedynie wymaga by na tę datę zostały spełnione warunki stażowe.

Stanowisko takie wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie I Uk 141/08 (OSNP z 2010 r. Nr 11-12 poz. 149) gdzie uznał, iż nauczyciele urodzeni po dniu 31 grudnia1948 r. a przed dniem 1 stycznia 1969 r. zachowują prawo do przejścia na emeryturę bez względu na wiek, jeżeli w ciągu 10 lat od wejścia ustawy emerytalnej spełniają warunki określone w art. 88 ust. 1 ustawy Karta Nauczyciela a warunek rozwiązania stosunku pracy spełnią po dniu 31 grudnia 2008 r.

Dodanie tego okresu do posiadanego już stażu pracy 27 lat 7 miesięcy 5 dni, powoduje, iż staż ten na datę rozwiązania stosunku pracy nauczycielskiej wynosił 29 lat 7 miesięcy i 7 dni. Natomiast dodanie do tego okresu prowadzenia działalności gospodarczej od 15 marca -31 grudnia 2008 r., na którą to datę powinna być spełniona przesłanka stażowa, powoduje, że staż ten wynosi 30 lat 4 miesiące 22 dni.

W zaskarżonej decyzji organ rentowy do stażu 27 lat 7 miesięcy i 5 dni doliczył okres prowadzenia działalności gospodarczej, natomiast nie doliczył okresu pracy w gospodarstwie rolnym.

Z tych wszystkich względów podzielając stanowisko Sądu I instancji oraz wobec braku naruszenia w niniejszej sprawie art. 88 ustawy Karta Nauczyciela, uznając apelację za bezzasadną, orzeczona jak w sentencji na podstawie art. 385 kpc.

Przewodniczący: Sędziowie: